

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки
та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни «Введення у спеціальність та
інтелектуальна власність
у сфері інноваційної діяльності» для студентів
спеціальності 8.073 - менеджмент
(спеціалізація - інтелектуальна власність)**

Дніпропетровськ НМетАУ 2016

Робоча програма, методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни «Введення у спеціальність та інтелектуальна власність у сфері інноваційної діяльності» для студентів спеціальності 8.073 – менеджмент (спеціалізація - інтелектуальна власність) / Укл.: Н.П. Корогод, Т.С. Новородовська, І.Є. Драч. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2016. – 35 с.

Викладені робоча програма, методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни «Введення у спеціальність та інтелектуальна власність у сфері інноваційної діяльності», наведено перелік рекомендованої літератури.

Призначена для студентів спеціальності 8.073– менеджмент (спеціалізація – інтелектуальна власність) заочної форми навчання.

Укладачі: Н.П. Корогод, канд. пед. наук, доц.
Т.С. Новородовська, канд. біол. наук, доц.
І.Є. Драч, канд. техн. наук, доц.

Відповідальна за випуск Н.П. Корогод, канд. пед. наук, доц.

Рецензент К.Ф. Ковальчук, д-р екон. наук, проф. (НМетАУ)

ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна "Введення у спеціальність та інтелектуальна власність у сфері інноваційної діяльності" є нормативною і входить до циклу дисциплін професійно-практичної підготовки.

Мета вивчення дисципліни – ознайомлення студентів із загальними питаннями, понятійним апаратом та сутністю системи інтелектуальної власності, а також сферою інноваційної діяльності щодо створення і використання об'єктів права інтелектуальної власності на всіх етапах господарської діяльності підприємства, її документального супроводження та управління.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

- систему права інтелектуальної власності;
- об'єкти і суб'єкти права інтелектуальної власності;
- документи, які засвідчують авторство і (або) право власності та права, які витікають них;
- майнові права інтелектуальної власності;
- сутність та основні поняття змісту інноваційної діяльності як основи сфери інтелектуальної власності;
- сутність механізму інноваційної діяльності підприємств і організацій;
- механізм державного впливу на ефективність інноваційних процесів;
- поняття про стратегічне управління інноваційною діяльністю та її результатами;

вміти:

- виявляти об'єкти і суб'єкти права інтелектуальної власності;
- визначати обмеження майнових прав інтелектуальної власності;
- діяти в правовому полі України в сфері інноваційної діяльності та інтелектуальної власності;
- аналізувати хід виконання досліджень і розробок на всіх етапах інноваційної діяльності, виявляти конкурентоспроможні та охороноздатні рішення, розробляти рекомендації щодо набуття прав на об'єкти права інтелектуальної власності та їх введення в господарський обіг підприємства;
- розробляти проекти документів в сфері інноваційної діяльності підприємства стосовно охороноздатних результатів досліджень і розробок.

Критерії успішності – отримання позитивної оцінки при складанні екзаменаційних робіт у тестовій формі.

Засоби діагностики успішності навчання – комплекти тестових завдань.

Зв'язок з іншими дисциплінами – має зв'язок з дисциплінами «Право інтелектуальної власності», «Економіка інтелектуальної власності», «Управління інтелектуальною власністю», «Розпорядження правами інтелектуальної власності та їх захист» тощо.

Набуті знання і вміння використовуються при формуванні професійних навичок фахівця у сфері інтелектуальної власності та інноваційної діяльності.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Структуру вивчення дисципліни «Введення у спеціальність та інтелектуальна власність у сфері інноваційної діяльності» наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Розподіл навчальних годин (заочна форма навчання)

	Усього (годин, денна/ заочна)	Чверть Денна I/ Заочна II
Усього годин за навчальним планом	90	90
у тому числі: Аудиторні заняття	40/ 20	40/ 20
з них: лекції	24/ 16	24/ 16
лабораторні роботи	-	-
практичні заняття	16/ 4	16/ 4
семінарські заняття	-	-
Самостійна робота	50/ 70	50/ 70
Підсумковий контроль	Екзамен/ залік	Екзамен/ залік

Робоча програма передбачає самостійну роботу, що контролюється викладачем та включає:

- підготовку до аудиторних занять;
- самостійне вивчення розділів дисципліни, що не викладаються на лекціях;
- підготовку до контролю знань.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності / Навчальний посібник. – К: «Інст. інтел. власн. і права», 2006. – 124 с.
2. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: Підручник. – Київ: Знання, 2006. – 431с.

3. Вачевський М.В., Кремень В.Г., В.Г. Мадзігон В.Г. та інші. Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності: Підручник / За ред. проф. М.В.Вачевського. – Професіонал, 2005. – 448 с.

4. Мікульонюк І.О. Основи інтелектуальної власності: Навч. посіб. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», Ліра-К, 2005. – 232 с.

5. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.

6. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Зінов В.Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю / За ред. П.М.Цибульова: монографія. – К: «К.І.С.», 2005. – 448 с.

7. Корогод Н.П. Менеджмент: завдання до практичних занять. Частина І: Навч. посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. – 66 с.

8. Захарченко В.І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: Навч. посіб./ В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. - 448 с.

3. ПРОГРАМА І ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАКЛЮЧНОГО КОНТРОЛЮ

Розподіл навчальних годин за темами і видами занять наведені в таблицях 3.1, 3.2.

Таблиця 3.1

Лекційний курс

№№ з/п	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин, денна/ заочна)
1	2	3
1	Загальні відомості про інтелектуальну власність Поняття й співвідношення права інтелектуальної власності і права власності. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини. Правові відносини, пов'язані з інтелектуальною діяльністю. Суть і характеристика навчальної дисципліни	2/ 2
2	Суть і мета охорони та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності	4/ 2

	Державна система правової охорони інтелектуальної власності в Україні та її структура. Правова охорона об'єктів інтелектуальної власності за кордоном. Об'єкти промислової власності. Об'єкти авторського права та суміжних прав. Поняття й особливості захисту прав інтелектуальної власності	
3	Місце і роль інтелектуальної власності у соціальному та інноваційному розвитку держави Інтелектуальна власність і науково-технічний прогрес. Видатні досягнення у сфері інтелектуальної власності, інноваційних технологій та їх значення для розвитку суспільства	2/ 2
4	Економічне значення інтелектуальної власності Поняття економіки інтелектуальної власності. Інтелектуальний капітал і додатковий прибуток підприємства. Інтелектуальна власність як товар. Комерціалізація інтелектуальної власності	4/ 2
5	Сутність та основні поняття інноваційної діяльності Загальна характеристика інноваційного процесу: поняття, зміст, етапи; види інновацій; механізми трансформації інтелектуальної власності в інноваційний продукт	2/ 2
6	Державне регулювання інноваційної діяльності Принципи, цілі, методи державної інноваційної політики; інструменти створення сприятливого інституційно-правового середовища для підприємців-інноваторів; державне стимулювання інноваційної діяльності	2/ 2
7	Основи інноваційного менеджменту Сутність та зміст, функції інноваційного менеджменту; прийняття управлінського рішення в інноваційному менеджменті; міжнародний досвід з інноваційного менеджменту	2/ 1
8	Інноваційні організаційні структури Організаційні форми, які забезпечують розвиток інноваційних процесів: технопарки, технополіси, науково-	2/ 1

	промислові комплекси, інноваційні центри-інкубатори, консультативні фірми	
9	Економічна ефективність інноваційної діяльності Сутність проблеми оцінки ефективності інновацій, у тому числі, що містять об'єкти права інтелектуальної власності; методи економічної оцінки ефективності інноваційної діяльності	4/ 2

Таблиця 3.2

Практичні заняття*

№№ з/п	Тема заняття та її зміст	Тривалість (годин, денна/ заочна)
1	Організація професійної діяльності фахівця з інтелектуальної власності Галузі використання інтелектуальної власності; види підрозділів та посад у сфері інтелектуальної власності на підприємствах; основні обов'язки фахівця з питань інтелектуальної власності	4/ 2
2	Визначення ролі інноваційної діяльності в системі управління сучасним підприємством З'ясування сутності інноваційної діяльності підприємства на основі його специфіки та галузевих особливостей; визначення місця і ролі об'єктів права інтелектуальної власності у створенні інноваційного продукту підприємства	4/ 2
3	Законодавча база України в сфері інноваційної діяльності Розгляд основних положень Законів України, що стосуються інноваційної діяльності: «Про інноваційну діяльність», «Про науково-технічну діяльність», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»; спеціальні закони у сфері інтелектуальної власності	2/ 2
4	Вибір стратегії управління інноваційною діяльністю підприємства	2/ 2

	Розгляд основних типів інноваційних стратегій; обґрунтування обраної інноваційної стратегії та її впровадження в процес розроблення нового продукту на основі об'єктів права інтелектуальної власності	
5	Визначення економічної ефективності інноваційного проекту Розрахунок економічної ефективності розробленого на основі об'єкту інтелектуальної власності інноваційного проекту в умовах діяльності конкретного підприємства	4/ 2

* - для студентів заочної форми навчання дозволяється вибір двох практичних занять.

Питання для контролю

1. Галузі використання інтелектуальної власності.
2. Види підрозділів та посад у сфері інтелектуальної власності на підприємствах.
3. Основні обов'язки фахівця з питань інтелектуальної власності
4. Сутність поняття інновацій та інноваційної діяльності.
5. Об'єкти та суб'єкти права ІВ – складові інноваційної діяльності підприємства.
6. Класифікація інновацій.
7. Етапи і стадії інноваційного процесу.
8. Цілі правління інноваційним процесом.
9. Фактори забезпечення ефективності інновацій.
10. Законодавство України про інноваційну діяльність.
11. Поняття інноваційного та інвестиційного проекту.
12. Класифікація науково-технічних (інноваційних) організацій.
13. Етапи державної інноваційної політики.
14. Поняття та основні типи інноваційних стратегій.
15. Малі інноваційні підприємства: їх типи і переваги.
16. Характеристика діяльності технопарків.
17. Структура та функції технополісів.
18. Характеристика діяльності бізнес-інкубаторів.
19. Особливості діяльності сучасних інноваційних структур.

20. Особливості фінансування інноваційної діяльності.
21. Фактори, які формують інноваційну діяльність підприємств.
22. Формування державної інноваційної політики та її основні напрямки.
23. Управління інноваційними проектами.
24. Поняття та структура національної інноваційної системи.
25. Методи оцінки ефективності інновацій.

4. ТЕМИ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЩО НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЯХ

Теми розділів програми, призначені для самостійного опрацювання, наведені в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Розподіл навчальних годин

№№ з/п	Назва теми та її зміст	Тривалість (годин, денна/ заочна)
1	Основи творчої діяльності Поняття, види та результати творчої діяльності; методи активізації творчого мислення	3
2	Державний моніторинг інновацій Роль та функції Держпатенту; порядок подання заявки на винахід (корисну модель); патентний пошук, види патентного пошуку	6
3	Підприємство як основний суб'єкт реалізації нововведень Сприйнятливність організації до нововведень; інноваційний потенціал та його оцінка; причини успіху у сфері інноваційної діяльності організації	6
4	Основи теорій інноваційного розвитку Циклічність розвитку; класична і неокласична теорії нововведень; теорії прискорень, соціальна та економічна модель	3

5	Моделі поширення інновацій Модель дифузії нововведення на макрорівні в межах всієї економіки; модель поширення нововведення в окремо взятій фірмі, підприємстві, організації; критерії оцінки нововведення	3
---	--	---

5. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практична робота №1

Тема: Організація професійної діяльності фахівця з інтелектуальної власності

Мета заняття: з'ясувати та засвоїти сутність і особливості процесу підбору управлінських кадрів у сфері інтелектуальної власності, підбору претендента на посаду фахівця у сфері інтелектуальної власності в сучасних фірмах на основі вимог, зазначених у Типовому положенні про підрозділ з питань інтелектуальної власності.

Теоретична частина

В сучасних умовах робота по формуванню професійного управлінського персоналу фірми є найважливішим чинником успішного бізнесу. Інтенсифікація виробництва передбачає збільшення його продуктивної сили не за рахунок залучення нових працівників, а шляхом ефективного використання потенціалу вже наявних. Це в значній мірі залежить від збалансованості його компонентів - особистісного та матеріального факторів виробництва. Виходячи з високого динамізму розвитку інтелектуального потенціалу, дуже важливою умовою якісного формування та оновлення кадрового складу є науково обґрунтована організація вивчення професійних здібностей претендентів на посади, оцінка їх ділових, творчих та особистих якостей, прийняття ефективних кадрових рішень щодо підбору на посаду осіб, зайнятих в сфері бізнесу.

Підбір кадрів – це процес їх вивчення з метою визначення придатності до успішного виконання управлінських функцій на окремих посадах.

Порядок виконання

Вихідні дані: функції фахівців, зазначені у Типовому положенні про підрозділ з питань інтелектуальної власності (додаток 1).

1. Визначити та відібрати претендентів на посаду фахівця з питань інтелектуальної власності з точки зору їх загальної відповідної діяльності у сфері інтелектуальної власності. Претендентів відібрати зі студентської групи.

2. Провести ранжування кандидатів по кожному критерію, використовуючи інформацію в поданих характеристиках.

3. Занести результати в таблицю 5.1, доповнити їх ще критеріями, які на вашу думку є доцільними, виходячи зі змісту Положення (додаток 1).

Таблиця 5.1

Оцінки претендентів

Критерії ранжування	Ранги претендентів на посаду			
	Ткаченко І.О.	Бондарчук М.О.	Риндін О.П.	Ісаєв В.А.
Зацікавленість в одержуваній посаді				
Знання прав та обов'язків майбутньої посади				
Ерудиція по профілю майбутньої діяльності				
Досвід по профілю майбутньої роботи				
Ініціативність				
Управлінські навички				
Знання іноземних мов				
Навички роботи з комп'ютером				
Комунікативні навички				
Здатність установити сприятливий мікроклімат в колективі				
<i>Разом</i>				
<i>Кінцевий ранг</i>				

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ

про підрозділ комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності
вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації
(затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
від 24 червня 2004 № 533)

1. Загальні положення

1.1.3 метою реалізації на ринку об'єктів інтелектуальної власності вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, підпорядкованих Міністерству освіти і науки, у їх складі створюються управління (відділи, сектори) комерціалізації.

1.2. Підрозділ комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності (далі Підрозділ) є науковим підрозділом і у своїй діяльності керується

Конституцією України, законами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України (далі-МОН), цим Положенням та іншими нормативно-правовими актами.

1.3. Підрозділ здійснює свою діяльність в єдиному комплексі освітньої, наукової та науково-технічної діяльності вищого навчального закладу і підпорядковується ректору чи проректору по науковій роботі.

1.4. Підрозділ взаємодіє з адміністративними, науковими, навчальними, виробничими та іншими підрозділами ВНЗ.

1.5. Підрозділ співпрацює з органами державного управління, українськими та іноземними інноваційними інфраструктурами, банками, фондами, компаніями, фірмами, університетами, організаціями, підприємствами, професійними товариствами та асоціаціями тощо, діяльність яких пов'язана зі сферою інтелектуальної власності та/чи тих, що проявляють заінтересованість у створенні та комерційному використанні об'єктів інтелектуальної власності.

1.6. На посаду керівника підрозділу та його заступника призначаються особи, які мають повну вищу освіту, науковий ступінь та досвід, чи пройшли перепідготовку з питань інтелектуальної власності.

У складі працівників Підрозділу вводяться посади: головного, провідного, молодшого наукових співробітників та інші посади, визначені вищим навчальним закладом.

Інші вимоги до керівника підрозділу та його заступника, а також до спеціалістів (фахівців) з інтелектуальної власності, встановлюються вищим навчальним закладом.

2. Завдання та функції Підрозділу

2.1. Основними завданнями Підрозділу є:

2.1.1. Організація та забезпечення сучасних методів управління у сфері інтелектуальної власності, просування на ринок та комерціалізація науково-технічних розробок ВНЗ, залучення інвестицій та розвиток співробітництва з підприємствами і науковими організаціями України та іноземних держав з використанням результатів вказаної діяльності.

2.1.2. Забезпечення захисту і правомірного використання об'єктів інтелектуальної власності, що відповідають потребам вітчизняного та світового ринку.

2.1.3. Проведення експертизи комерційного потенціалу результатів наукової діяльності з метою визначення найбільш перспективних об'єктів і напрямків, що представляють комерційний інтерес.

2.1.4. Забезпечення набуття прав інтелектуальної власності вищим навчальним закладом, що створені в результаті його наукової, науково-технічної та освітньої діяльності, їх просування та передачу в сферу виробництва.

2.1.5. Формування атмосфери довіри та співробітництва на основі балансу інтересів між вищим навчальним закладом, структурними підрозділами, працівниками, студентами, аспірантами, а також підприємствами, інвесторами та іншими потенційними комерційними партнерами, встановлення ділової репутації вищого навчального закладу як надійного та передбачуваного партнера.

2.1.6. Інформаційно-аналітичне забезпечення робіт по створенню, охороні, захисту та комерціалізації використання об'єктів інтелектуальної власності.

2.1.7. Захист прав та законних інтересів вищих навчальних закладів та його працівників, творців використання об'єктів інтелектуальної власності в

адміністративному порядку та в суді, зокрема, захист від недобросовісної конкуренції, запобігання неправомірному одержанню прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, Ідо належать вищому навчальному закладу, третіми особами та несанкціоноване використання таких об'єктів.

2.2. Для вирішення покладених на нього завдань Підрозділ виконує такі функції:

2.2.1. Досліджує потреби ринку у використанні об'єктів інтелектуальної власності вищого навчального закладу під час пошуку потенційних партнерів, розробки навчальних програм, укладенні та виконанні угод на проведення науково-дослідних робіт.

2.2.2. Здійснює спільно з відповідними підрозділами вищих навчальних закладів аналіз науково-дослідних та навчальних робіт, що плануються до виконання, прогнозування їх результатів з метою визначення патентоздатних об'єктів інтелектуальної власності, які мають комерційний потенціал, доцільності їх правової охорони в Україні та в іноземних державах.

2.2.3. Виконує разом з відповідними підрозділами вищих навчальних закладів патентні, патентне — кон'юнктурні та маркетингові дослідження при проведенні науково-дослідних, навчально-методичних робіт, підготовці пропозицій щодо доцільності їх патентування та передачі прав на них, рекламі, розробці інноваційних і Інвестиційних проектів, бізнес-планів і програм перспективного розвитку вищого навчального закладу.

2.2.4. Готує пропозиції щодо віднесення науково-технічної та іншої інформації до категорії інформації з обмеженим доступом, зокрема конфіденційної інформації, комерційної таємниці.

2.2.5. Проводить експертизу результатів наукових досліджень та освітньої діяльності щодо можливості їх відкритого опублікування, використання, експонування, передачі третім особам і в інформаційні центри, включення до баз даних і інших форм інформації, доступних невизначеному колу осіб.

2.2.6. Проводить разом із навчальними та науковими підрозділами, з іншими навчальними закладами та науковими установами моніторинг і аналіз результатів наукових досліджень та освітньої діяльності для своєчасного виявлення створених комерційне значимих об'єктів інтелектуальної власності.

2.2.1. Бере участь у пошуку потенційних інвесторів для фінансування робіт, пов'язаних з доведенням об'єктів інтелектуальної власності до рівня

комерційного продукту, здатного забезпечити потреби потенційних ліцензіатів і/чи промисловості.

2.2.8. Здійснює правове забезпечення договорів, стороною яких є вищий навчальний заклад, в частині, що стосується правовідносин у сфері інтелектуальної власності, в тому числі, дає роз'яснення по застосуванню законодавства, бере участь у переговорах і розробленні проектів договорів щодо формування умов, прав і обов'язків сторін (правова охорона, використання об'єктів інтелектуальної власності, розподіл прав, забезпечення конфіденційності, виплата винагороди, щодо витрат і доходів тощо), здійснює контроль за їх виконанням.

2.2.8. Приймає участь у підготовці та поданні документів (заявок) на об'єкти інтелектуальної власності у визначені законодавством органи для патентування в Україні та іноземних державах відповідно до національних і міжнародних процедур.

2.2.10. Забезпечує комерціалізацію об'єктів інтелектуальної власності, права на які належать вищому навчальному закладу, в Україні та/або в іноземних державах, включаючи: рекламу наукового та інноваційного потенціалу конкретних розробок (технологій) і виробів; налагодження контактів із підприємствами, заінтересованими в їх комерційному використанні; аналіз комерційних пропозицій потенційних ліцензіатів та інвесторів; укладання договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; розробку проектів положень установчих договорів юридичних осіб, створюваних для реалізації об'єктів інтелектуальної власності вищого навчального закладу тощо.

2.2.11. Бере участь у підготовці та забезпеченні укладення передбачених чинним законодавством договорів з авторами реалізації об'єктів інтелектуальної власності та здійснює контроль за їх виконанням.

2.2.12. Вживає заходи для запобігання порушенню майнових прав під час використання інтелектуальної власності, що належать вищому навчальному закладу та запобігання порушенню ним аналогічних прав третіх осіб;

2.1.13. Бере участь у підготовці, укладенні та контролі за виконанням трудових договорів з винахідниками (авторами) реалізації об'єктів інтелектуальної власності, сприяє додержанню законності у реалізації

немайнових та майнових прав авторів реалізації об'єктів інтелектуальної власності, в тому числі щодо виплати їм винагороди.

2.2.14. Розробляє локальні нормативні і методичні документи вищого навчального закладу, що регламентують питання створення, правової охорони і використання реалізації об'єктів інтелектуальної власності, фінансування такої діяльності, надходження і розподілу ліцензійних платежів і інших доходів від використання реалізації об'єктів інтелектуальної власності, виплати винагород і інших форм заохочення працівникам - винахідникам (авторам) і особам, які сприяли цій діяльності; забезпечує прийняття і моніторинг виконання зазначених документів структурними підрозділами, працівниками, аспірантами і студентами вищого навчального закладу.

2.2.15. Щорічно готує кошторис витрат на забезпечення діяльності вищого навчального закладу, пов'язаною з інтелектуальною власністю.

2.2.16. Надає працівникам і особам, які навчаються у вищому навчальному закладі консультативно-правову, інформаційну й адміністративну допомогу в реалізації особистих немайнових і майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, що їм належать, і пільг, передбачених чинним законодавством і локальними нормативними актами вищого навчального закладу, у тому числі, прав працівників - винахідників (авторів) на винагороду за використання реалізації об'єктів інтелектуальної власності, створених ними у зв'язку з виконанням трудового договору чи доручення працедавця.

2.2.17. Бере участь у міжнародному співробітництві у сфері інтелектуальної власності у рамках міжнародних програм, проектів і професійних асоціацій.

2.2.18. Проводить науково-дослідну і науково-методичну роботу в сфері інтелектуальної власності.

2.2.19. Здійснює заходи з організації навчання та підвищення кваліфікації у сфері інтелектуальної власності та комерціалізації реалізації об'єктів інтелектуальної власності працівників вищого навчального закладу, зокрема, бере участь у навчанні студентів і аспірантів з цих питань.

2.2.20. Здійснює звітність у сфері правової охорони і результатів комерційної реалізації інтелектуальної власності вищого навчального закладу.

2.2.21. Проводить аналіз стану наукової діяльності вищого навчального закладу та окремо його підрозділів у сфері інтелектуальної власності, готує пропозиції щодо її вдосконалення, тощо.

3. Організація і забезпечення діяльності Підрозділу

3.1. Підрозділ створюється, реорганізується і ліквідується наказом ректора вищого навчального закладу.

3.2. Фінансування діяльності Підрозділу здійснюється на підставі кошторису витрат на здійснення діяльності вищого навчального закладу в сфері інтелектуальної власності за рахунок:

коштів загального і спеціального фондів Державного бюджету України, що передбачаються для проведення фундаментальних та прикладних досліджень;

коштів, що надходять до вищого навчального закладу з інших джерел, у тому числі, коштів українських, іноземних і міжнародних фондів, організацій, банків, інших юридичних і фізичних осіб.

3.3. Підрозділ має право:

3.3.1. Одержувати в установленому порядку всі необхідні для роботи Підрозділу документи вищого навчального закладу та його структурних підрозділів.

3.3.2. Залучати працівників вищого навчального закладу та його структурних підрозділів до виконання робіт відповідно до компетенції Підрозділу.

3.3.3. Надавати на розгляд керівництва ВНЗ та його структурних підрозділів пропозиції щодо вдосконалення діяльності, пов'язаної зі створенням, охороною і комерціалізацією реалізації об'єктів інтелектуальної власності, що належать вищому навчальному закладу; заохочення працівників та інших осіб, які сприяли створенню, правовій охороні та використанню реалізації об'єктів інтелектуальної власності вищого навчального закладу.

Література до практичної роботи

1. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про створення підрозділів з питань інтелектуальної власності» від 01.11.2005 року №631.

2. Корогод Н.П. Менеджмент: завдання до практичних занять. Частина І: Навч. посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. – 66 с.

В результаті виконання практичної роботи студент повинен **знати:** галузі використання інтелектуальної власності; види підрозділів та посад у сфері інтелектуальної власності на підприємствах; основні обов'язки фахівця з питань інтелектуальної власності; **вміти:** презентувати свої знання з питань інтелектуальної власності для їх застосування у своїй майбутній професійній діяльності.

Практична робота №2

Тема: Визначення ролі інноваційної діяльності в системі управління сучасним підприємством

Мета роботи: З'ясувати сутність інноваційної діяльності підприємства на основі його специфіки та галузевих особливостей; визначити місце і роль об'єктів права інтелектуальної власності у створенні інноваційного продукту підприємства

Теоретична частина

Інноваційна діяльність підприємства являє собою комплексний процес створення, використання і розповсюдження нововведень з метою отримання конкурентних переваг та збільшення прибутковості свого виробництва. В ринковій економіці інноваційна діяльність підприємств - один із найсуттєвіших вагомих чинників, які дозволяють підприємству посідати стійкі ринкові позиції і отримувати перевагу над конкурентами в тій галузі, яка є сферою комерційних інтересів даного підприємства.

Інноваційна підприємницька діяльність – це особливий процес організації господарювання, який заснований на постійному пошуку нових можливостей покращання техніко-технологічних факторів виробництва. Вона пов'язана з готовністю підприємницької структури (фізичної або юридичної особи) брати на себе весь ризик по здійсненню нового проекту або покращанню існуючого, а також виникаючу при цьому фінансову, моральну і соціальну відповідальність.

На практиці виділяють три основних види інноваційної підприємницької діяльності: інноваційна діяльність в сфері техніко-технологічного забезпечення виробництва; інноваційна діяльність в сфері збільшення виробництва, підвищення якості і здешевлення продукції; інноваційна діяльність в сфері соціальної політики.

Розрізняють три способи організації інноваційної діяльності:

– інноваційна діяльність на основі внутрішньої організації, коли інновація створюється і (або) освоюється всередині фірми її спеціалізованими підрозділами на базі планування і моніторингу їх взаємодії по інноваційному проекту;

– інноваційна діяльність на основі зовнішньої організації при допомозі контрактів, коли замовлення на створення і (або) освоєння інновації розміщується між сторонніми організаціями;

– інноваційна діяльність на основі зовнішньої організації за допомогою венчурів, коли фірма для реалізації інноваційного проекту засновує дочірні венчурні фірми, які залучають додаткові сторонні засоби.

У загальному вигляді інноваційну підприємницьку діяльність можна визначити як суспільний технічний економічний процес, що приводить до створення кращих за своїми властивостями товарів (продукції, послуг) і технологій шляхом практичного використання нововведень.

Порядок виконання

1. Обрати будь-яке підприємство (установу), визначити і охарактеризувати галузь, до якої до якої воно належить.
2. Розкрити специфіку діяльності підприємства.
3. Виявити об'єкти права інтелектуальної власності, що лежать в основі інноваційних технологій підприємства.
4. Розкрити поняття та зміст інноваційних процесів, які відбуваються на підприємстві.

Література до практичної роботи

1. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Зінов В.Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю / За ред. П.М.Цибульова: монографія. – К: «К.І.С.», 2005. – 448 с.
2. Вачевський М.В., Кремень В.Г., В.Г. Мадзігон В.Г. та інші. Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності: Підручник / За ред. проф. М.В.Вачевського. – Професіонал, 2005. – 448 с.

В результаті виконання практичної роботи студент повинен **знати:** сутність і структуру інноваційної підприємницької діяльності; **вміти:**

визначати види інноваційної діяльності на підприємстві та способи її організації, виявляти проблеми інноваційної складової підприємства.

Практична робота №3

Тема: Законодавча база України в сфері інноваційної діяльності

Мета роботи: Ознайомити студентів з базовими законами у сфері інноваційної діяльності.

Теоретична частина

Сучасна нормативно-правова база (закони, укази Президента, підзаконні акти у формі постанов Уряду, наказів центральних органів виконавчої влади тощо) стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності налічує близько 200 документів.

Зокрема, національне інноваційне законодавство включає норми Конституції України, Господарського кодексу, Закону України «Про інноваційну діяльність», Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні», Закону України «Про інвестиційну діяльність» та інших нормативно-правових актів, які визначають правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлюють форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямовані на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом.

Порядок виконання

1. Ознайомитися з нормативними джерелами відповідно до переліку літератури до практичної роботи.

2. У кожному із зазначених джерел розглянути основні поняття (для ЗУ «Про інвестиційну діяльність» - інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний проект); об'єкти (об'єкти інвестиційної діяльності); суб'єкти, їх права і обов'язки (права і обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності); особливості державного регулювання (форми державного регулювання інвестиційної діяльності).

3. Отримані дані занести у таблицю 5.2.

Таблиця 5.2 – Основні положення законодавства України у сфері інноваційної діяльності

Зміст	Законодавчі джерела				
	ЗУ «Про інноваційну діяльність»	ЗУ «Про інвестиційну діяльність»	ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність»	ЗУ «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»	ЗУ «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»
Основні поняття Закону					
Об'єкти					
Суб'єкти (їх права і обов'язки)					
Особливості державного регулювання					

4. Зробити висновок щодо проблем і невирішених питань у нормативному забезпеченні інноваційної діяльності.

Література до практичної роботи

1. ЗУ «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

2. ЗУ «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-16>

3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» (1560-12) від 18.09.1991 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1977-12) від 13.12.1991 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>.

5. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» (51/95-ВР) від 10.02.1995// Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>

6. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» (991-14) від 16.07.1999 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.

В результаті виконання практичної роботи студент повинен **знати:** основні положення законодавства України у сфері інноваційної діяльності; **вміти:** систематизувати нормативну інформацію, виявляти проблеми законодавчого забезпечення інноваційної діяльності.

Практична робота №4

Тема: Вибір стратегії управління інноваційною діяльністю підприємства

Мета роботи: дати можливість студентам на основі аналізу конкретних прикладів використати свої знання для усвідомлення типу та особливостей застосування стратегій розвитку інноваційної діяльності підприємств.

Теоретична частина

Вибір стратегії управління інноваційною діяльністю підприємства та її успішна реалізація пов'язані з врахуванням ряду чинників зовнішнього та внутрішнього середовища.

Серед факторів зовнішнього середовища ключове значення мають:

- соціально-політична, економічна й правова ситуації й перспективи їх розвитку в середньостроковій (3-5 роки) і довгостроковій перспективі (5-10 років) на територіях юрисдикцій, що цікавлять підприємство;
- кількісні і якісні характеристики сегментів ринків товарів і послуг, на яких працює підприємство;
- конкурентне середовище в сфері діяльності підприємства;
- кількісні і якісні характеристики середовища обороту інтелектуальних активів (патентного середовища).

Найважливіші внутрішні фактори, що впливають на вибір стратегії управління інтелектуальними активами:

- загальна корпоративна управлінська стратегія, реалізована на підприємстві залежно від стану, у якому воно перебуває (зовнішнє управління, вихід із кризи, стабілізація, розвиток і т.п.);
- маркетингова стратегія підприємства;
- інноваційна стратегія;
- фінансова стратегія (стратегія управління активами й стратегія управління капіталом);
- стратегія операційного управління (виробнича стратегія);
- стратегія управління персоналом;
- кількісні і якісні характеристики наявних інтелектуальних активів підприємства.

Відповідно до обраного способу комерціалізації ОПІВ формується стратегія підприємства з використання прав на ОІВ:

- 1) стратегія захисту від конкурентів за допомогою отримання монопольного права на виробництво нової продукції;
- 2) стратегія ліцензування (нападу на конкурентів) на основі отримання монопольних прав на технологію виробництва;
- 3) стратегія оптимізації фінансово-господарської діяльності (внесення до складу установчого капіталу ОПІВ);
- 4) стратегія створення іміджу компанії (підвищення його інвестиційної привабливості й престижу на внутрішньому/зовнішньому ринку за допомогою впливового портфелю об'єктів ІВ).

Належно розроблена патентна стратегія дозволяє компанії:

- зайняти сприятливіші ринкові позиції, використовуючи сучасні технології у виробництві своєї продукції та послуг, активізуючи НДДКР, підвищуючи ефективність маркетингу й передбачаючи можливі комерційні і технологічні зміни;
- удосконалити фінансову діяльність, виявляючи патентні активи для одержання нових доходів, зменшення витрат і підтримки на належному рівні загально корпоративних вартісних оцінок;
- підвищити конкурентність компанії за допомогою застосування в технології обхідних маневрів, використання нових ринкових можливостей і

нейтралізації погроз, що виходять від конкурентів.

Зрозуміло, стратегії управління інтелектуальною власністю повинні бути різними для виробництв, які динамічно розвиваються, що потребують стабілізації їхнього бізнесу та підприємств, що перебувають у критичному стані.

Порядок виконання

1. Користуючись додатком 2, визначити, які типи стратегій (класичних) реалізуються фірмами в нижченаведених прикладах.

Приклад 1.1 Один зі світових лідерів у галузі виготовлення електронного обладнання для запису, відтворення звуку та зображення, японська фірма "Соні", придбала відому американську кінокомпанію "Коламбія Пікчерс", заплативши за неї декілька мільярдів доларів. Слідом за нею таке саме придбання зробила і фірма "Мацусіта", яка випускає аналогічну продукцію під назвою "Національ Панасонік".

З позиції стратегічного управління поясніть таку поведінку японських фірм і визначте тип їх стратегії розвитку.

Приклад 1.2 Міжнародна мережа ресторанів швидкого обслуговування "Макдональдс" однією із рис розвитку має жорстку спеціалізацію. До складу мережі "Макдональдс" входять тільки ресторани.

Плануючи прийти на ринок в Україну, фірма "Макдональдс" також розраховувала відкрити мережу ресторанів. Але вона змінила свою позицію і традиції і провела диверсифікацію своєї діяльності.

Спочатку було побудовано завод із виробництва сиру, гамбургерів, булочок та інших компонентів меню ресторанів "Макдональдс". Пізніше фірма розпочала будівництво офісного білдінгу.

З позиції стратегічного управління поясніть таку поведінку фірми "Макдональдс" в Україні і визначте тип її стратегії розвитку.

Приклад 1.3 Корейська автомобільна компанія "Деу-Моторс" прагне стійко закріпитися на нашому ринку. Автомобілі цієї марки морським шляхом доставляються у Варну, там частково демонтуються, а потім в Іллічевську збираються три моделі автомобілів: "Ланос", "Нубіра" і "Леганза", які пропонуються нашим покупцям. Силами компанії проведено модернізацію автомобіля "Таврія" (внесено більше 200 удосконалень і доробок).

У перспективі планується проведення реконструкції заводу "АвтоЗАЗ", а потім - випуск автомобілів "Деу". Всі комплектуючі і запасні частини також виготовлятимуть в Україні. Буде створено мережу станцій технічного обслуговування "Деу" з порівняно невисоким рівнем цін.

З позицій стратегічного управління поясніть поведінку компанії і визначте тип її стратегії.

Приклад 1.4 Компанія "Проктер енд Гембл" давно завоювала стійкі позиції на нашому ринку. Вона спеціалізується на виробництві засобів гігієни і санітарії. Компанія постійно вишукує додаткові можливості виробництва нової продукції, які є в сучасному бізнесі. Існуюче виробництво залишається в центрі бізнесу, а нове виникає виходячи з тих можливостей, які є в технології виробництва. Компанія урізноманітнює асортимент товарів. Так, пральні засоби випускаються з різними ароматами, у різній розфасовці. Це саме стосується і засобів гігієни.

Який тип стратегії характерний для діяльності компанії?

Приклад 1.5 Через економічну кризу тепловозоремонтний завод змушений скорочувати обсяг робіт. Як наслідок за останні роки чисельність працівників з 4,5 тисяч скоротилася до 2 тисяч. Нині перед підприємством знову постало питання скорочення витрат на виробництво.

Який тип стратегії характерний для діяльності заводу?

Приклад 1.6 Товариство з обмеженою відповідальністю "Катаріна" розпочало свою діяльність з відкриття салону магазину "Катаріна", в якому покупцям пропонувалися тканині і фурнітура. Потім воно відкрило салони-магазини "Елегант" і "Аріадна", де розпочався продаж товарів для оформлення інтер'єру житла. Покупцям надаються консультації дизайнера приймаються замовлення на пошиття штор. Список постачальників підприємства розширюється. Працівники підприємств вважають, що просто продати товар – це пів справи, запропонувати його так, щоб людина відчула увагу, піклування щире бажання допомогти - це головне в їхній професії.

Який тип стратегії бізнесу характерний для підприємства?

2. Заготівельно-переробний концерн одержує достатньо великий прибуток, стосовно подальшого використання якого в керівників є розбіжності в поглядах.

Висувається декілька пропозицій, основними з яких є:

- а) розширити виробництво вже освоєної продукції,
- б) розширити мережу постачальників, щоб не потрапити під вплив сильних коливань на ринку;
- в) розпочати розробку нової продукції;
- г) збільшити вкладення в розширення системи збуту;
- д) придбати виробництва, що не пов'язані з профілем роботи концерну, але продаються за досить низькою ціною в силу кон'юнктури ринку цінних паперів.

Який із варіантів розвитку концерну, на Ваш погляд, є найбільш привабливим?

Якими будуть Ваші рекомендації концерну?

3. На конкретних прикладах визначити можливість застосування стратегій управління інноваційною діяльністю (інтелектуальною власністю) – стратегій правової охорони результатів досліджень і розробок:

- стратегії захисту від конкурентів;
- стратегії нападу на конкурентів;
- стратегії створення іміджу компанії;
- стратегії оптимізації фінансово-господарської діяльності.

Додаток 2

Характеристика еталонних стратегій бізнесу

1. Стратегії концентрованого зростання – це такі стратегії, які пов'язані зі змінами продукту і ринку.

Основні стратегії цієї групи:

1.1. Стратегія посилення позиції на ринку або проникнення на ринок. При такій стратегії фірма робить усе, щоб із даним продуктом на даному ринку завоювати кращі позиції. Для цього необхідні великі маркетингові зусилля.

1.2. Стратегія розвитку ринку. Її суть полягає в пошуках нових ринків для вже випущеного продукту.

1.3. Стратегія розвитку продукту передбачає вирішення завдання зростання за рахунок виробництва нового продукту, який буде реалізовуватися на вже освоєному фірмою ринку.

2. Стратегія інтегрованого зростання - це така стратегія, яка пов'язана з розширенням фірми шляхом створення нових структур. Це необхідно в разі, коли фірма має сильні конкурентоспроможні позиції.

Основні стратегії цієї групи:

2.1. Стратегія оберненої вертикальної інтеграції спрямована на зростання фірми за рахунок придбання або посилення контролю над постачальниками.

2.2 Стратегія вертикальної інтеграції, такої, що йде "вперед", виражається в зростанні фірми за рахунок придбання або посилення контролю над структурами, що знаходяться між фірмою і кінцевим споживачем, тобто системами розподілу і продажу.

3. Стратегії диверсифікованого зростання реалізуються тоді, коли фірми не можуть далі розвиватися на даному ринку, з даним продуктом, у межах даної галузі. Основними чинниками, які зумовлюють вибір цих стратегій, є ситуації, якщо:

- ринки насичені або зменшився попит на продукт унаслідок його старіння;
- поточний бізнес вимагає великих грошей, що можуть бути прибутково вкладені в інші сфери бізнесу;
- новий бізнес може викликати синергійний ефект (наприклад, за рахунок кращого використання обладнання, сировини тощо):
- антимонопольне регулювання не дає можливості розширювати бізнес у даній галузі;
- можуть бути скорочені витрати від податків;
- може бути полегшений вихід на світові ринки;
- можуть бути залучені нові кадри.

Основні стратегії цієї групи:

3.1. Стратегія концентрованої диверсифікації базується на пошуку і використанні додаткових можливостей виробництва нових продуктів, які є в існуючому бізнесі, тобто існуюче виробництво залишається в центрі бізнесу, а нове виникає виходячи з тих можливостей, які є на основному ринку, в технології або в інших сильних сторонах функціонування фірми.

3.2. Стратегія горизонтальної диверсифікації передбачає пошук можливостей зростання на існуючому ринку за рахунок нової продукції, яка вимагає нової технології. Новий продукт повинен бути супутнім до основного.

3.3. Стратегія конгломератної диверсифікації – це якщо фірма розширюється за рахунок виробництва нових продуктів, технологічно не пов'язаних з тими, що виготовляються, і які реалізуються на нових ринках.

4. Стратегії цілеспрямованого скорочення реалізуються тоді, коли фірма повинна перегрупувати сили після довготривалого періоду зростання чи в зв'язку з необхідністю підвищення ефективності, або коли спостерігаються спади і зміни в економіці.

Основні стратегії цієї групи:

4.1. Стратегія ліквідації здійснюється тоді, коли фірма не може далі вести свій бізнес.

4.2. Стратегія збирання врожаю передбачає відмову від перспективного погляду на бізнес та одержання прибутків у короткий строк (безперспективний бізнес, який не може бути вигідно проданий).

4.3. Стратегія скорочення - це якщо фірма закриває або продає один із своїх підрозділів або бізнесів, щоб здійснити довгострокову зміну меж ведення бізнесу.

4.4. Стратегія скорочення витрат і проведення відповідних заходів щодо скорочення витрат.

На основі даної характеристики для кожного прикладу обирається той чи інший тип стратегії. Відповідь обґрунтовується студентом.

Література до практичної роботи

1. Корогод Н.П. Менеджмент: завдання до практичних занять. Частина І: Навч. посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. – 66 с.

2. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Зінов В.Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю / За ред.. П.М.Цибульова: монографія. – К: «К.І.С.», 2005. – 448 с.

В результаті виконання практичної роботи студент повинен **знати**: типи стратегій бізнесу та інноваційної діяльності підприємства, стратегії управління інтелектуальною власністю; **вміти** визначати їх тип та доцільність використання у різноманітних ситуаціях.

Практична робота №5

Тема: Визначення економічної ефективності інноваційного проекту

Мета роботи: Розрахувати економічну ефективність реалізованого на основі об'єкту інтелектуальної власності інноваційного проекту в умовах діяльності конкретного підприємства

Теоретична частина

Ефективність – це відношення корисного ефекту (результату) до витрат на його одержання. Економічним ефектом називається результат, який одержують унаслідок витрат на розвиток господарювання (впровадження інноваційних проектів у виробництво), що дає змогу збільшувати виробництво засобів виробництва; предметів ужитку, послуг за визначений період.

Економічний результат оцінюється системою вартісних показників і критеріїв. Цих критеріїв пропонується дослідниками досить багато: вартість НДДКР, вкладення у виробництво, маркетинг, наявність фінансів у необхідний час, потенційний річний розмір прибутку, очікувана норма прибутку, сумарний дохід за весь життєвий цикл інновації, абсолютна та відносна ефективність. Основними показниками економічної ефективності інноваційних проектів є: строк окупності інвестицій, облікова норма рентабельності, чиста приведена вартість, індекс рентабельності, внутрішня норма прибутку.

Порядок виконання

Навести приклади конкретних інноваційних проектів, в основі яких наявні об'єкти права інтелектуальної власності. З метою визначення інноваційного проекту, придатного для подальшої реалізації, здійснити оцінку їх ефективності, користуючись наведеними нижче формулами.

1. Період окупності (Payback Period, PP) – це кількість періодів, за які інвестиційні витрати на інноваційний проект повністю перекрыються доходами від цього проекту.

Період окупності розраховується за допомогою наступної формули:

$$PP = \frac{I}{CF_t}, \quad (5.1)$$

де I – сума інвестиційного капіталу, грн.;

CF_1 – середня очікувана величина грошового потоку.

Якщо базовий період - рік, то значення РР обчислюється в кількості років; однак можна виділяти і дробову частину року, якщо абстрагуватися від вихідного припущення, що приплив коштів здійснюється наприкінці року.

2. Чиста приведена вартість (Net Present Value, NPV, або чистий приведений дохід, чистий приведений ефект) – це сума, на яку продисконтовані чисті грошові потоки перевищують продисконтовані інвестиційні витрати за весь термін реалізації інвестиційного проекту. За економічним змістом - це продисконтований прибуток, який отримає інвестор після реалізації інвестиційного проекту.

Для неординарних грошових потоків є наступна формула для розрахунку NPV:

$$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{CF_i}{(1+d)^i} - \sum_{i=1}^n \frac{I_i}{(1+d)^i} = \sum_{i=1}^n \frac{CF_i - I_i}{(1+d)^i}, \quad (5.2)$$

де CF_i - чисті грошові потоки в i -му році,

I_i - інвестиційні витрати в i -му році,

d - ставка дисконту або необхідна ставка доходу,

i - порядковий номер року розрахункового періоду,

n - кількість років.

При цьому, якщо $NPV > 0$, то проект є прибутковим і його можна прийняти і у випадку прийняття проекту добробут власників компанії збільшиться;

$NPV = 0$, то доходи від інноваційного проекту дорівнюють витратам на нього та у випадку прийняття проекту добробут власників компанії не зміниться, але в той же час обсяги виробництва зростуть, тобто компанія збільшиться в масштабах;

$NPV < 0$, то доходи від інноваційного проекту менше витрат і проект треба відхилити, у випадку прийняття проекту добробут власників компанії зменшиться.

3. Індекс рентабельності (Profitability Index, PI, або індекс прибутковості, індекс доходності) інноваційного проекту - це відношення продисконтованих (приведених) чистих грошових потоків від інноваційного проекту до продисконтованих (приведених на ту ж саму дату) інвестиційних видатків. Він

характеризує рівень чистого грошового потоку, що припадає на одиницю інноваційних витрат або характеризує величину доходу на одиницю витрат.

Розрахунок індексу рентабельності здійснюється за формулою:

$$PI = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{CF_i}{(1+d)^i}}{\sum_{i=1}^n \frac{I_i}{(1+d)^i}} \quad (5.3)$$

При цьому, якщо $PI > 1$, проект є ефективним, він приймається;

$PI < 1$ – проект треба відхилити;

$PI = 1$ – доходи від інвестиційного проекту дорівнюють витратам.

Таким чином до реалізації можуть бути прийняті проекти з рентабельністю, яка буде вища за одиницю.

Література до практичної роботи

1. Захарченко В.І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: Навч. посіб./ В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. - 448 с.

2. Основні показники економічної ефективності інноваційних проектів. – Режим доступу: <http://subject.com.ua/economic/innovative/20.html>

В результаті виконання практичної роботи студент повинен **знати:** сутність та основні показники економічної ефективності інноваційного проекту; **вміти:** здійснювати відбір інноваційних проектів на основі розрахунку їх економічної ефективності.

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота студента має таку структуру:

- титульний аркуш зі штампом Заочного факультету;
- зміст;
- вступ;

- основна частина;
- висновки;
- перелік посилань.

Основна частина складається з відповідей на такі запитання:

1. Сучасні організаційні форми діяльності у сфері інтелектуальної власності та інноваційної діяльності (характеристика організацій, підрозділів, що спеціалізуються на управлінні ІВ, інноваційних розробках.

2. Особливості й характеристика інноваційного процесу як основи для сфери інтелектуальної власності.

3. Вітчизняний та зарубіжний досвід функціонування інноваційних структур.

Оформлювати роботу слід на аркушах А4, шрифт Times New Roman, міжрядковий інтервал 1,5.

ЗМІСТ

Характеристика дисципліни.....	4
1. Загальні методичні вказівки.....	6
2. Рекомендована література.....	6
3. Програма і питання для заключного контролю.....	7
4. Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях.....	11
5. Методичні вказівки до практичних занять	12
6. Завдання для контрольної роботи.....	33